
FACULTAT DE TRADUCCIÓ I D'INTERPRETACIÓ

GRAU DE TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

TREBALL DE FI DE GRAU

Curs 2015-2016

RECULL DE CHENGYU:

FONAMENTS TEÒRICS

(Part I)

Alba Guirao Galcerà

NIU 1244987

TUTOR/A

Ada Carla Benet Duran

Barcelona, Juny de 2016

Recull de *chengyu*: fonaments teòrics (Part I)

Recopilación de *chengyu*: bases teóricas (Parte I)

Chengyu collection: theoretical basis (Part I)

Alba Guirao Galcerà

Carla Benet Duran

Universitat Autònoma de Barcelona, Facultat de Traducció i Interpretació

Grau de traducció i interpretació

2015-2016

Paraules clau Palabras clave *Keywords*

traducció, xinès, català, *chengyu*, fraseologia, recull, fitxes terminològiques.

traducción, chino, catalán, *chengyu*, fraseología, recopilación, fichas terminológicas.

translation, Chinese, Catalan, chengyu, phraseology, collection, terminology record.

Resum del TFG Resumen del TFG *Project summary*

Part teòrica vinculada al TFG «Recull de *chengyu*: fitxes terminològiques». Es tracta de dos treballs indivisibles, en aquesta primera part s'inclouen les bases teòriques pertinents per a la posterior elaboració d'un recull de divuit *chengyu* amb contextos reals i propostes de traducció del xinès al català. A la part I hi figura la definició de fraseologia, la introducció a la fraseologia catalana i xinesa i la descripció del procés metodològic dut a terme per elaborar les fitxes terminològiques presentades en la segona part. També inclou les estratègies de traducció i conclusions extretes. Aquest projecte pretén establir un punt de partida per a la traducció de *chengyu* al català.

Parte teórica vinculada al TFG «Recopilación de *chengyu*: fichas terminológicas». Se trata de dos trabajos indivisibles, esta primera parte incluye las bases teóricas pertinentes para la posterior elaboración de una recopilación de dieciocho *chengyu* con contextos reales y propuestas de traducción del chino al catalán. En esta parte I aparece la definición de fraseología, la introducción a las fraseologías china y catalana y la descripción del proceso metodológico llevado a cabo para elaborar las fichas terminológicas presentadas en la segunda parte. También incluye las estrategias de traducción y conclusiones extraídas. Este proyecto pretende establecer un punto de partida en la traducción de *chengyu* al catalán.

Theoretical part related to the final project «Chengyu collection: terminological records». The two projects are indivisible; the first part is the study on the theoretical basis needed to elaborate the collection of eighteen chengyu with real contexts and translation proposals from Chinese into Catalan. The theoretical section contains the definition of phraseology, an introduction to the Catalan and Chinese phraseologies and the description of the methodological process followed to make the terminological records of the second part. It also includes the translation strategies and the conclusions deducted from the whole process. This project aims to become a reference for the future chengyu translation works into Catalan.

Avís legal© Alba Guirao Galcerà, Bellaterra (Barcelona), 2016. Tots els drets reservats. Cap contingut d'aquest treball pot ésser objecte de reproducció, comunicació pública, difusió i/o transformació, de forma parcial o total, sense el permís o l'autorització del seu autor/de la seva autora.

Aviso legal © Alba Guirao Galcerà, Bellaterra (Barcelona), 2016. Todos los derechos reservados. Ningún contenido de este trabajo puede ser objeto de reproducción, comunicación pública, difusión y/o transformación, de forma parcial o total, sin el permiso o la autorización de su autor/a.

Legal notice© Alba Guirao Galcerà, Bellaterra (Barcelona), 2016. All rights reserved. None of the content of this academic work may be reproduced, distributed, broadcast and/or transformed, either in whole or in part, without the express permission or authorization of the author.

Agraïm a la Carla Benet, la nostra tutora, que acceptés aquest projecte i que ens hagi ajudat a dur-lo a terme estant nosaltres a la Xina.
Gràcies al Tal i al Marcus per tot el suport i motivació; també al professor Duli pels consells i per haver compartit els seus coneixements amb nosaltres.
Finalment, gràcies a Mawe per la inspiració. Esperem que tinguis sort en la teva nova aventura.

TAULA DE CONTINGUTS

Justificació del treball _____	5
Públic al qual es dirigeix _____	8
Introducció _____	9
La gramàtica implícita de la llengua xinesa _____	9
La fraseologia _____	13
Les Unitats Fraseològiques _____	15
La fraseologia xinesa _____	19
Les Unitats Fraseològiques xineses. _____	21
Procés d'elaboració del recull de <i>chengyu</i> _____	28
Metodologia _____	28
El recull dels 18 _____	28
Estudi del <i>chengyu</i> sense context _____	32
Estudi del <i>chengyu</i> en context _____	33
Dificultats _____	34
Estratègies de traducció _____	38
Conclusions _____	43
Model de fitxa terminològica _____	45
Bibliografia _____	46

Justificació del treball

La traducció de la llengua xinesa presenta constantment problemes lingüístics o de referents històrics o culturals que poden resultar insalvables a l'hora de traduir. Hi ha molts elements per als quals no podem trobar equivalents en català o, en general, en les llengües llatines. Podríem haver analitzat qualsevol altre element de la llengua, però la manca de material en català referent als *chengyu* (成语) ens va fer decidir per aquest tema.

Durant els primers estadis del nostre aprenentatge en llengua xinesa ja se'ns va presentar el concepte de *chengyu*. En traslladar-nos a estudiar a la Xina, hem comprovat que aquests suposen un element de la cultura xinesa molt important. L'ús correcte d'aquestes expressions requereix un alt coneixement de la llengua i, al mateix temps, del llegat cultural que se'n desprèn. Tot i això, l'ensenyament dedicat a la fraseologia xinesa durant el Grau, entenem que per motius d'excés de temari en el temps estipulat, es limita tant sols a fer-ne una pinzellada, fet que en molts aspectes ens deixa poc preparades quan ens trobem aquest concepte en una traducció.

Hem comprovat tant per la pròpia experiència com preguntant a altres estudiants del Grau que l'estudiant dubta a l'hora de remetre's a una font fiable i actual relativa a la fraseologia xinesa en català o castellà. Existeix un diccionari amb traduccions de *chengyu* al castellà (*Diccionario de proverbios chinos, Hanyu chengyu xiao cidian*, Comercial, Beijing:1988) però és de l'any 1988 i el vam trobar força obsolet i difícil de consultar. Les traduccions són massa literals i creiem que hi falta una explicació del significat o un context per tal que el lector pugui entendre el valor que l'expressió aporta en la llengua de partida. Altres recursos, majoritàriament en línia i en anglès, són útils si el lector es vol fer una idea del significat del *chengyu*, però no són prou específics.

Ens trobem davant de la necessitat de fer un estudi en la nostra llengua, de trobar equivalents i estratègies pròpies sense haver de passar per una llengua o cultura pont. Evidentment, els recursos en aquestes llengües són de gran

ajuda en molts casos, tanmateix, el nostre repte rau en satisfer en la mesura possible la necessitat d'un recurs en català en aquest aspecte.

Així doncs, ens vam decidir a fer un recull de *chengyu* que no serà exhaustiu perquè l'extensió d'aquest treball és limitada, però pretenem que sigui entenedor per al públic d'arribada; que apropi el concepte per als catalanoparlants, que sigui una eina de consulta en la nostra llengua i sobretot que sigui un punt de partida; pretenem establir un marc d'actuació per tal que quan el traductor es trobi un *chengyu*, ja existeixin unes estratègies de traducció sistematitzades, que haurem extret del buidatge de les fitxes terminològiques.

A més a més, una de les nostres prioritats és que el recull sigui contemporani, que reflecteixi quin és l'ús real que es fa dels *chengyu* actualment a la Xina, per això trobem que serà molt enriquidor tenir la oportunitat de realitzar aquest treball des de la Xina, atès que ens trobem allà realitzant una estada d'esudis.

Veurem que el concepte de *chengyu* és imprecís, fins i tot per als xinesos, i que moltes vegades s'hi fa referència tot incloent-hi altres tipus d'expressions. Per tant, el que pretenem és endinsar-nos en l'estudi d'aquest fenomen lingüístic relacionat amb la cultural tradicional, delimitar-lo, i entendre'n l'estructura i l'evolució. L'aprenentatge d'una llengua no es basa només en els aspectes gramaticals sinó en tota l'aura cultural que l'envolta.

Aquest treball consta d'una part teòrica i una part pràctica en forma de recull de fitxes terminològiques però per motius relacionats amb la normativa de funcionament dels TFG i per motius d'extensió, presentem el treball en dues parts independents: a la primera, presentada per l'alumna Alba Guirao Galcerà amb NIU 1244987 presentem la definició dels conceptes principals per a establir un marc comú de referència i plantegem la hipòtesi del treball; a continuació presentem la metodologia emprada a l'hora de classificar i compilar els *chengyu* i les dificultats trobades en el procés; finalment, volem arribar a un seguit de conclusions a partir de la cerca que haurem realitzat i poder confirmar

o refutar la hipòtesi que ens havíem plantejat. La manera de fer-ho serà establint estratègies de traducció a partir del buidatge de l'anàlisi dels *chengyu* en fitxes terminològiques. La segona part, presentada en un treball independent per l'alumna Carla Escursell Cols amb NIU 1270451, està formada per aquest recull de fitxes terminològiques: apliquem la teoria apresada en la part I per buscar un equivalent en català dels *chengyu* que hem anat compilant. Aquestes divuit fitxes terminològiques són la part més pràctica del treball, en la qual ens enfrontem realment a l'anàlisi i la traducció de les expressions i, a més a més, els posem en context perquè el lector compregui no només el significat sinó que pugui veure quin és l'ús real que es fa del *chengyu* i quina és l'equivalència en textos reals catalans. Les dues parts del treball han estat elaborades de manera conjunta i hi hem treballat en igual mesura.

Públic al qual es dirigeix

La missió d'aquest treball consisteix a proporcionar una humil aportació a la professió del traductor, que complementi les eines de les quals disposa. Val a dir abans de començar que, per qüestions d'extensió, aquest treball no es pot considerar en si mateix una obra de referència. No obstant, pretén servir de punt de partida, o de recolzament, per fer front a aquest aspecte de la llengua xinesa. Paral·lelament, creiem que aquest treball servirà de porta d'entrada a tots aquells que vulguin aprofundir més en aquest aspecte, i convidem al lector a ampliar-ne la cerca.

Tenint en compte aquest objectiu, podem diferenciar el públic al qual va dirigit en dos grups: en primer lloc, i de manera més específica, respon a les necessitats d'estudiants de traducció i altres estudiosos en sinologia amb un nivell avançat en la llengua xinesa. La nostra intenció és proveir-los d'un marc de referència que clarifiqui qüestions lingüístiques entorn a la fraseologia en general i els *chengyu* en concret, i fer-nos un lloc no només al prestatge de la biblioteca sinó en les taules d'aquells que busquin ampliar el seu repertori de recursos de traducció del xinès al català. El mostrari que es despendrà de la nostra cerca pretén establir un patró per ajudar als usuaris a afrontar una problemàtica existent entorn a la fraseologia xinesa, i serà molt útil per a aquells qui treballen amb textos en xinès, doncs l'aparició d'aquesta fraseologia se'ns presenta de forma indiscriminada, en qualsevol tipus de contexts, formats i registres.

En segon lloc, i de forma secundària, ens dirigim també a catalanoparlants, curiosos en la matèria, i interessats en la cultura xinesa, així com a estudiants xinesos de llengua catalana com a llengua estrangera, interessats en aprendre les estructures de la fraseologia catalana i l'expressió cultural que se'n deriva.

És interessant per a aquest públic observar la seva pròpia llengua estudiada des d'una altra perspectiva, perquè pot aprendre les relacions i connotacions que es brinden a les paraules en una altra cultura, i aquest fet és molt important per poder entendre la manera de pensar d'una població.

Introducció

La gramàtica implícita de la llengua xinesa

La gramàtica d'una llengua pot manifestar-se de forma explícita, és a dir, presentant-se mitjançant signes o normes gramaticals, o bé de manera implícita, on s'absorbeix sense cap tipus de patró establert o ajuda externa¹. Seguint aquesta teoria, la llengua xinesa segueix un comportament gramatical implícit, on aquella gramàtica explícita existent juga un paper ben petit en comparació. En contrapartida, mentre que en català el factor contextual és un element auxiliar més i no és pas essencial –en la majoria dels casos– a l'hora d'entendre el significat global, en la llengua xinesa, en canvi, el context pot canviar totalment el significat global del text; és la base de la comprensió, i se'n dedueix la construcció gramatical. Si el comparem amb l'anàlisi gramatical de les llengües romàniques, doncs, ens trobarem amb una metodologia totalment inversa a aquella a la qual estem acostumats. L'anàlisi gramatical com a pas previ a la cerca del significat no és determinant en la llengua xinesa; el procés ha estat capgirat, en primer lloc començarem per analitzar el significat potencial de les paraules.

La llengua xinesa abandona el lector en la delicada tasca de completar un gran nombre d'idees intermèdies, imponent, per això, un major esforç intel·lectual. (Humboldt, 1989, pág. 78)

Com poden notar aquells qui estan en contacte amb aquesta llengua, i basant-nos en la nostra experiència, les frases en xinès tendeixen a ser particularment curtes. Segons la traducció que se'n fa en alguns casos, podríem pensar que ens trobem davant de frases llargues i complexes, però veurem que tot sovint provenen de frases breus i molt simples. Trobar la traducció més acurada requereix un procés d'anàlisi dels diferents significats de les paraules que componen l'oració i una posterior comparació d'aquests significats amb el context donat. A més a més, sovint trobem que aquestes oracions breus no es troben en cap cas relacionades entre si: són unitats

¹ Wilhelm von Humboldt a *Carta a Abel Remusat sobre las formas gramaticales* (trad. Alberto Miranda Poza) fa una introducció a la gramàtica i lingüística universal i ens explica els trets distintius que observem en les gramàtiques del món.

aïllades. Normalment trobem a faltar partícules, conjuncions o altres nexes que ens indiquen davant de quin tipus de relació entre les frases i jerarquització del significat ens trobem. Requereixen que el lector n'extregui la idea pròpia de cada unitat per notar la relació que hi ha entre ambdues. És llavors quan el traductor ha d'omplir els buits existents entre unitats de significat per aconseguir una traducció versemblant en la nostra llengua. En virtut d'aquest principi, el traductor unirà oracions afegint partícules o expressions que no trobem en el text original en xinès. Aquesta tasca és d'allò més perillosa per al traductor, doncs aquest ha d'entendre molt bé no només la llengua, sinó també el context i el referents culturals que s'hi amaguen.

Molts cops i de forma generalitzada en totes les llengües, trobem oracions consagrades en el seu ús, de manera que si les analitzem literalment no hi trobem cap sentit. El sentit d'aquestes oracions ve donat per l'ús estandarditzat que se'n ha fet per convenció². En la fraseologia xinesa, cada mot se'ns presenta en un lloc concret depenent de la funció que representa en si mateix i en relació amb la resta de mots; i la seva posició dins la frase és un factor molt important a tenir en compte. Aquesta unió de les idees mitjançant estructures fixades invariables i buides de sentit immediat substitueix gran part de la gramàtica xinesa. Per tal d'estudiar degudament aquesta llengua cal esmentar els següents fenòmens ja coneguts:

La llengua xinesa no compta amb categories gramaticals tancades o fixes. Depenent de la seva posició en la frase els mots poden canviar la seva categoria gramatical. Seria un error també intentar classificar els mots xinesos segons el nostre sistema de categories gramaticals, basat en classificacions minucioses i específiques amb un ampli ventall de funcions. La llengua xinesa etiquetarà les paraules en aquells casos que resulti estrictament necessari per al llenguatge.

Després d'aquesta explicació, és cert que podríem caure en la temptació de titllar la llengua xinesa d'imprecisa, en la qual la lingüística no ha estat ben

² Steyer (2000:101-125) comenta en aquest sentit que d'acord amb els últims resultats de la investigació lingüística de corpus, en la producció textual ens servim majoritàriament d'estructures plurimembres performades de diferent grau de fixació e idiomàticitat i que estan altament condicionades per la situació d'ús.

desenvolupada o estudiada. En la nostra opinió, seria caure en un greu error. No hem de suposar tampoc que el fet d'emprar estructures fixades pretén dissimular la manca d'una gramàtica sòlida, com podríem pensar per exemple del llenguatge vulgar, o del llenguatge infantil, els quals fan servir el mimetisme d'estructures conegudes i eviten variar aquestes cadenes de paraules al màxim, doncs la seva ignorància en la gramàtica de la llengua els impedeix crear noves estructures. Aquest no és el cas del xinès.

La llengua xinesa es separa d'aquest prejudici perquè és coherent i regular en l'ús d'aquest sistema que ha adoptat. És gràcies a la claredat i la puresa en l'aplicació del seu sistema gramatical implícit que la definim com una llengua intrínsecament complexa. La naturalesa de la llengua xinesa consisteix a expressar la infinitat de matisos del pensament; és capaç de ressaltar les idees a través d'un art consistent en disposar-les una immediatament a continuació de l'altra, de tal manera que les relacions de concordança o d'oposició no només hi són advertides i sentides, sinó que, a més a més, se'ls atorga una força de significat que en altres llengües és impossible de descriure en tan poques proposicions. Parlem doncs d'una capacitat intel·lectual fascinant, que aconsegueix amb audàcia eliminar tot allò que és merament funcional per unir les idees, i que resulta un repte immens per al traductor, qui haurà de jugar amb les paraules fins a dotar la traducció de la mateixa força i caràcter del text original.

Allò que volem recalcar amb aquesta breu introducció, i arribar així finalment al tema que ens ocupa, és la dificultat a la qual s'enfronta el traductor o l'estudiant de xinès com a llengua estrangera quan es veu obligat a batallar amb la fraseologia d'aquesta llengua. Si partim de la base que les combinacions gramaticals d'una llengua són un seguit de normes que s'han d'estudiar i saber per a poder després posar-les en pràctica de manera autònoma, resulta una tasca relativament senzilla o lògica per estudiants del idioma com a llengua estrangera, per exemple, quant a l'aprenentatge de llengües amb gramàtiques explícites és més sistemàtic. Com hem pres consciència anteriorment, en el cas del xinès, aquesta tasca es complica atès que la gramàtica xinesa no depèn tant d'aquestes normes com d'altres factors

que per a nosaltres resulten prescindibles o complementaris per ser capaços d'expressar una idea pròpia. En aquest punt, ja vista la dificultat d'enfrontar-se a una manera d'expressar el pensament si menys no divergent a la formulació catalana, encara volem anar més enllà, i entrar dins del món de les combinacions lèxiques d'un idioma, és a dir, la fraseologia.

En primer lloc, per poder arribar a entendre, o si més no, a ser capaços de respondre com a traductors davant d'un *chengyu* en llengua xinesa, cal que d'entrada tinguem clar el concepte de fraseologia com a terme general, i concretament, de la fraseologia catalana. Com bé sabem, les estructures lèxiques fixades en la nostra llengua són, inconscientment, el nostre punt de partida quan en volem analitzar d'alienes i, en aquest cas, també seran el nostre punt d'arribada quan les traslladem del xinès al català. Per tant, creiem important i necessari tenir coneixement de la fraseologia catalana –i d'altres llengües llatines per defecte-, del seu desenvolupament, i de com ha estat estructurada per establir un marc comú d'estudi amb la fraseologia xinesa.

La fraseologia

«L'estudi de la fraseologia s'inicia a Europa de la mà de Ch. Bally (1905) a principis del s. XX (Ruiz Gurillo, 1997), segueix el seu desenvolupament a Rússia per tornar de nou a Europa i concretament a Espanya a mitjans del segle XX. La fraseologia espanyola i catalana comença el seu recorregut amb l'obra de Júlio Casares (1950), labor precedent dels treballs de Zuluaga (1980), Tristá y Carneado (1985), Martínez Marín (1991) i correspon a la dècada dels 90 un desenvolupament més actiu, en particular, amb Gloria Corpas (1996) i la publicació del seu *Manual de Fraseología española*, reconegut per la comunitat científica com a obra clau de referència en l'estudi d'aquestes expressions»³ (Valero, 2012: 12). Com podem comprovar, l'estudi d'aquesta ciència és força recent, i les conclusions que se n'han extret fins al moment disten en gran mesura unes de les altres. És difícil doncs, arribar a fer-se una idea clara de què es considera objectivament la fraseologia i, encara més, definir-ne exactament els límits interns i externs.

El terme "fraseologia" presenta en català dues accepcions: d'una banda, designa la ciència que s'ocupa d'estudiar les combinacions fixes de mots que formen part d'una frase o que, dins del discurs, formen una frase sencera; i, de l'altra, fa referència al conjunt d'aquestes combinacions que presenta la llengua. El problema que se'ns planteja, però, és determinar si totes les combinacions de mots estables pertanyen a la fraseologia o solament aquelles que reuneixen determinades condicions.⁴

María Valero Gisbert (2013:11) ens introdueix la fraseologia dient que «cada llengua activa una sèrie de mecanismes que li són propis per crear unes determinades estructures lèxiques. Algunes poden coincidir o ser comunes en altres codis lingüístics, d'altres no. En l'aprenentatge d'una llengua estrangera, no resulta evident la comprensió i adquisició d'una sèrie d'estructures que formen part de l'anomenat *discurs repetit* [Coseriu, 1977], expressions que tota

³ Original en castellà, traducció pròpia.

⁴ Josep Massot i Muntaner, *Estudis de llengua i literatura en honor a Joan Veny, Vol . 1:*«2. Sobre la terminologia fraseològica» (1996)

llengua posseeix i els parlants de la qual reproduïen inconfusiblement de la mateixa manera. Aquestes construccions, en canvi, per un parlant no nadiu suposen una barrera difícil de superar encara més si es considera que són escasses les gramàtiques que s'ocupen d'aquesta variació de la llengua amb una gramàtica tan específica»⁵.

Luis Luque de Toro (2012:10) quan parla de fraseologia fa referència a les «modalitats de la parla típiques d'una llengua, o més específicament, la suma d'unitats lèxiques o, inclús, una simple unitat, el significat de la qual és la realització del pensament d'una cultura. [...] Aquest concepte s'estudia en aquelles construccions que són d'ús freqüent tant en la llengua oral com en l'escripta»⁶.

Paral·lelament, Vicent Salvador (1995:13) destaca la *idiomacitat* com a condició *sine qua non* per definir la fraseologia. «El tret d'*idiomacitat* és, doncs, central en el significat del terme i respon a una consciència de particularisme lingüístic i d'idiosincràsia grupal. La fraseologia, així, és sentida pels membres d'una comunitat lingüística com l'encarnadura de la llengua, com una mena de senya d'identitat col·lectiva que es palesa molt *native-like* i que configura una manera de parlar resistent sovint a la traducció i a l'adquisició per part dels parlants d'altres llengües [...]. Moltes locucions i dites proverbials assoleixen d'aquesta manera un valor de *castissisme* cultural clarament revelador»⁷.

Des del nostre punt de vista, el que volem afegir a *allò* que es considera que forma part de l'extens i difús camp de la fraseologia, el nostre denominador comú, és el desig de manifestar el pensament o el sentiment particular d'una cultura o d'un col·lectiu, amb la paraula. Són les combinacions estables de mots que presenten el tret que anomenem *expressivitat*, les que hem considerat que formen part de la fraseologia. Per arribar a aquest fi podem emprar diferents procediments: des de repeticions de sons, a l'ús de metàfores, humor, ironia, etc.

Dins dels manuals de llengua i diccionaris d'avui en dia existeix una gran

⁵ Original en castellà, traducció pròpia.

⁶ Original en castellà, traducció pròpia.

⁷ (Salvador, De la fraseologia a la lingüística aplicada, 1995)

confusió a l'hora d'acotar i definir clarament conceptes força ambigus com el de locució verbal, o locució clausal, definits en funció de les seves equivalències com un verb o com una clàusula, així com la poca precisió existent en les definicions de refrany, proverbi o dita, o –fins i tot, la poca presència de les col·locacions, entre d'altres. Volem deixar constància de que la falta d'unificació de criteris en la seva classificació té una sèrie de repercussions en el tractament que rep la fraseologia; doncs la realitat és que, les unitats fraseològiques, de forma bastant generalitzada, apareixen barrejades sense especificar el tipus al qual corresponen.

Zuluaga (1980:15) mostra un estat de la qüestió sobre el tema i senyala que els parlants utilitzen de manera indiscriminada diferents formes per al·ludir a aquestes combinacions tals com *expressions, idiotismes, dites, modismes, girs, fórmules, maneres de dir, frases fetes, refranys i adagios*. Aquesta situació pot trobar la seva justificació segons la idea, altre cop, que es tingui de la noció de fraseologia.

Un altre punt polèmic en aquest camp, és la inclusió o la discriminació de la paremiologia dins del mateix sac de la fraseologia. En el nostre cas, qualsevol parèmia (aforismes, dites, màximes, proverbis, refranys, sentències) té la intenció d'expressar una mostra de pensament, és un representatiu cultural i té una forma fixa i estable; per tant, la considerem part de l'estudi de les unitats fraseològiques.

Les Unitats Fraseològiques

Corpas (2003:276) defineix les unitat fraseològiques (UUFF) com «combinacions estables formades com a mínim per dues paraules i el límit superior de les quals es situa a l'oració composta», i les divideix en tres esferes: enunciats fraseològics, col·locacions i locucions. Les característiques que les identifiquen són tant «l'alta freqüència d'aparició en la llengua junt amb coaparició dels seus elements integrants» com la «institucionalització, l'estabilitat, la idiomacitat i la variació potencial que aquestes unitats presenten en diferent grau » (Corpas, 2003:276). Així, doncs, per a la realització d'aquest estudi, agafarem com a model aquesta distinció esmentada que fa Corpas de les UUFF.

Creiem convenient afegir que realitzar una classificació exhaustiva de les unitats fraseològiques en català és una tasca vertiginosa en què no tenim intenció d'entrar en la realització d'aquest treball. Simplement, hem cregut útil abans de centrar-nos en les fitxes terminològiques, crear primer una llegenda pròpia, un glossari dels termes relatius a la fraseologia que s'empraran durant el treball, per fer-lo més coherent i entenedor. D'altra banda, aquesta guia ens servirà per a poder comparar la classificació que en fem en català amb la classificació que se'n fa en xinès, i poder trobar elements comuns que aproximï les dues llengües. Atenint-nos a l'organització de les unitats presentades anteriorment de Corpas, definirem les locucions, els enunciats fraseològics i les col·locacions.

Parlem de *locucions* davant de grups de paraules lexicalitzats i invariables, sovint amb entrada al diccionari, que constitueixen una sola peça lèxica i exerceixen per norma general la mateixa funció sintàctica que les categories a qui dona nom (Real Academia Española, 2009:53). La classe gramatical a la que pertanyen no està determinada per la seva estructura sintàctica interna, si no per l'estructura global de la locució; és a dir, funcionen com a element categorial únic. Així, distingim entre locucions preposicionals (*a costa de; al compàs de; en qualitat de*), locucions adverbials (*a correuita; a tort i a dret; amb pèls i senyals; en picat; per postres; per activa i per passiva*), locucions nominals (*full de reclamacions; cotxe bomba; estat d'ànim; joia de la corona; cap de turc; cabell d'àngel*), locucions adjectives (*la flor i la nata; bufar i fer ampolles; sans i estalvis; clar i català; de món*), locucions verbals (*haver-hi gat amagat; tenir la mà trencada; veure per a sentència; posar la barba en remull; anar amb peus de plom; caure mort*) i locucions clausals (*tant s'hi val barral com ampolla; on va la corda va el poal; molta roba i poc sabó;*). Pel que fa a la semàntica, repetim: aquestes tenen un significat unitari (*idiomaticitat*), que no és deduïble a partir dels seus components ni tampoc de la suma de tots ells.

Mentre que les locucions actuen en el discurs com elements oracionals amb funció gramatical, els enunciats fraseològics són actes de parla que gaudeixen d'autonomia enunciativa i que segueixen unes regles d'inserció discursiva. (Salvador, 2000:53). En addició a la seva idiomàtica, aquests enunciats tenen

una intenció moralitzadora (refranys); prediquen sobre coses, persones i fets històrics (proverbis), o reflecteixen costums populars (dites), amb un significat que és aplicable per analogia a un altre fet. Vegem alguns exemples: *pagant, sant Pere canta; al músic vell sempre li queda el compàs, qui té el ball, balla; ser de l'any de la Quica; hi ha ulls que s'enamoren de lleganyes; a cada bugada, es perd un llençol; a la taula i al llit, al primer crit.*

En quant a les col·locacions, aquestes són les més subtils de les unitats fraseològiques. Després d'estudiar bibliografia al respecte, considerem que hi ha mots, normalment verbs i substantius, o substantius i adjectius, que experimenten combinacions freqüents, sense esdevenir una sola unitat lèxica, per lo qual no apareixen conjuntament en una entrada de diccionari. Destaquen pel seu caràcter de coaparició i de determinació lèxica, i parlem d'elles com a unitats fraseològiques perquè són combinacions arbitràries que han estat fixades i que no són deduïbles per un mateix. Tot i que no adopten un significat semàntic alternatiu com passa amb les locucions o els enunciats fraseològics, en aquest cas és un dels dos elements que es sotmet al significat de la seva parella, o s'hi adapta. Parlem doncs d'idiomacitat encara, però en un grau menor. També poden experimentar variacions segons la zona geogràfica, el nivell sociocultural de l'emissor, o l'estil personal de l'emissor. Notem un matís d'expressivitat en el moment que l'emissor tria l'opció més adient al mot que acompanya, en tant que embelleix l'acte de parla. Per exemple: (V + N) *tocar el piano; fer un petó; agafar fred; jugar-se la vida; despertar simpatia;* (N + Adj) *advocat d'ofici; brisa suau; blau marí; estrella fugaç;* (Col. Adv) *altament inflamable; parlar clar; caure rendit.*

Conseqüentment, diferenciem les UUFF gràcies a trets distintius en l'anàlisi sintàctic, semàntic i pragmàtic. Com hem mencionat en la introducció, però, aquests conflueixen en el mateix punt quan en realitzem un anàlisi estilístic: les Unitats Fraseològiques fan ús d'un ampli ventall de recursos literaris per tal de remarcar la seva intenció expressiva. Complementant els exemples anteriorment mencionats, destaquen altres recursos fonològics i retòrics com l'al·literació, l'ús d'onomatopeies, la similitud, la sinonímia o antonímia, la complementarietat o inversió, les relacions per camp semàntic (relacions

enciclopèdiques), entre d'altres.

A continuació, un cop hem dibuixat un esbós de la situació de la fraseologia actual, vistes les diferències i similituds en la seva arquitectura i la feblesa de les línies que les separen, esperem que en aquest moment el lector tingui en ment un esquema conceptual aproximat que ens situï en un marc de referència comú. En acabar aquest procés d'anàlisi, estem ara preparats per introduir-nos en els principals conceptes de la fraseologia xinesa i fer-ne una distinció clara d'allò que els diferencien del nostre objecte d'estudi: els *chengyu*. Més endavant, expliquem el concepte de *chengyu* en la mateixa línia que hem analitzat les UUFF per poder, finalment, establir una comparativa entre les dues formes d'expressió cognitiva.

La fraseologia xinesa

A la Xina, l'interès per l'estudi de la fraseologia no va aparèixer fins al s.xx; l'any 1959 va aparèixer l'obra *Sobre la fraseologia*, de Yun Sheng, on trobem la primera classificació de les unitats fraseològiques xineses. El següent estudi cabdal de fraseologia xinesa no va arribar fins el 1989 de la mà de Sun Weizhang; la seva és la classificació més àmplia i exhaustiva fins al moment. Sun Weizhang introdueix el terme *shúyǔ* (熟语), que apareix com a traducció del terme rus *фразеология* o de l'anglès *phraseology* i fa referència tant al conjunt com a cada una de les unitats fraseològiques. (Wu Fan 2014:19) És a dir, podríem traduir el terme *shuyu* tant per *fraseologia* com per *unitat fraseològica*.

Tanmateix, existeix una gran confusió terminològica pel que fa a la classificació de les unitats fraseològiques existents. Hem pres com a referència per a la classificació i explicació de la fraseologia xinesa la tesi doctoral de Wu Fan, *La fraseología en chino y en español: clasificación y caracterización de las unidades fraseológicas y simbología de los zoónimos. Un estudio contrastivo*. A partir de les diverses definicions de *shuyu* existents, Wu Fan estableix:

Entenem shuyu com a entitats més àmplies que la paraula, [que] poden ser una expressió lingüística, els elements constitutius de la qual no acostumen a ser substituïbles o recombinables, és a dir, es tracta d'expressions estereotipades que presenten alta freqüència d'ús, estabilitat de components, fixació formal i especialització semàntica, a més a més d'idiomaticitat i variació potencials⁸. (Wu Fan, 2014:20).

Val a dir que hi ha una gran manca de fonts exhaustives que classifiquin i defineixin les diferents unitats fraseològiques xineses existents en castellà o anglès. Trobem que existeix una necessitat imperiosa de delimitar què són els *chengyu* i diferenciar-los dels altres tipus de fraseologia. Hem observat que l'ús que es fa del terme *chengyu* no és específic sinó que sovint es fa servir per designar qualsevol unitat fraseològica de quatre caràcters i en canvi, com veurem, té unes característiques molt sòlides i particulars.

⁸ Traducció pròpia.

En les vuit classificacions que Wu Fan recull a la seva tesi, aparèixen tres hiperònims: *shuyu*, *suyu* (俗语) i *chengyu*. *Shuyu*⁹ és la paraula que es pren com a hiperònim dins de la qual s'inclouen els diferents tipus d'unitats fraseològiques; *chengyu* té unes característiques pròpies que exclouen altres tipus de fraseologia com veurem més endavant, i *suyu* fa referència, com veurem, només a aquelles expressions de caràcter més popular. Els *chengyu*, veurem que tenen un origen culte o literari, per tant, no poden estar encabits dins del concepte de *suyu*. Més endavant, definim cada un dels conceptes relacionats amb la terminologia xinesa d'acord amb la tesi doctoral de Wu Fan per establir els límits del *chengyu*, que és el nostre objecte d'estudi.

Tot i la gran divergència d'opinions entre els lingüistes xinesos sobre la classificació de les diferents unitats fraseològiques, Wu Fan pren com a vàlida la classificació de Ma Guofan que apareix en l'obra *Chengyu* (1978), que estableix *shuyu* com a hiperònim i *chengyu*, *guanyongyu*, *xiehouyu*, *yanyu*, i *geyan* com a hipònims.

Aquests hipònims poden ser classificats atenent qüestions semàntiques o sintàctiques. Segons el seu significat (semàntica), podem distingir entre:

1. Unitats fraseològiques descriptives: *chengyu*, *guanyongyu* i *xiehouyu*: Descriuen les coses objectives, evoquen imatges per a descriure l'estat de les coses o expressar els sentiments. Ex: 爹死娘嫁人 — 个人顾个人 *Diē sǐ niáng jià rén — gè rén gù gè rén*. **lit.** El pare mor i la mare es casa amb un altre — cadascú s'ocupa de sí mateix.¹⁰

2. Unitats fraseològiques explicatives: *yanyu* i *geyan*: Expliquen la visió de l'home sobre les coses objectives i les relacions. Expressen l'opinió popular per tal de guiar les persones, és a dir, tenen un caràcter més moralitzador. Ex: 三天打鱼，两天晒网 *Sān tiān dǎ yú, liǎng tiān shài wǎng*. **lit.** pescar tres dies i assecar la xarxa només dos. **Significat:** falta de perseverança.

Segons si constitueixen o no un enunciat complet, és a dir, segons la sintaxi, podem distingir entre:

⁹ Veure la definició a la pàgina 16.

¹⁰ Traducció pròpia.

1. Sintagmes fraseològics: no constitueixen un acte de parla sinó que fan una funció dins d'un enunciat complet. Són els *chengyu* i els *guanyongyu*.

2. Enunciats fraseològics: constitueixen un acte de parla, un enunciat per sí mateixos. Són els *xiehouyu*, els *yanyu* i els *geyan*.

Les Unitats Fraseològiques xineses.

Els *chéngyǔ* són unitats fraseològiques formades per combinacions fixes de quatre caràcters en la majoria dels casos (98,4%, segons Wu Fan [2014:32]). Formen un sintagma i desenvolupen una funció gramatical dins de l'oració. «Presenten amb gran força un episodi o una imatge provinent de la història, la literatura o la tradició popular». (Wu Fan, 2014:28).

ex: 画虎类犬 *huàhǔlèiqiǎn* lit. dibuixar un tigre i que sembli un gos.

Significat: fer el ridícul per ser massa ambiciós. **Origen**: expressió que prové d'una carta escrita per Ma Yuan, un estudiant eloqüent de la dinastia Han de l'est (25-220 d.C.).

Els 惯用语 *guànyòngyǔ* comparteixen amb els *chengyu* les característiques següents: són estructures fixades que funcionen com un element oracional el significat del qual no es pot deduir del significat directe dels caràcters que el componen. Tanmateix, presenten les divergències següents: els *guangyongyu* tenen una estructura que pot anar dels tres als onze caràcters però usualment està formada per tres caràcters i el seu significat fa referència a trets de l'ésser humà: personalitat, accions, comportament... Són de caire col·loquial i el seu origen és poc definit; no tenen una mètrica ni ritme diferenciats i són més flexibles, els seus components es poden alterar més fàcilment.

ex: 乱弹琴 *Luàn tán qín* lit. tocar el llaüt al seu gust. **Significat**: fer o dir bajanades.

Els *xièhòuyǔ* (歇后语) tampoc no poden ser confoses amb els *chengyu*, atès que són expressions pròpies del llenguatge col·loquial que presenten un tret distintiu propi i és que estan formades per dues parts interrelacionades que expressen una mateixa idea. La primera part és una metàfora o imatge i la segona, un aclariment o anotació sobre la primera; la relació que presenten és

únicament semàntica i no poden ser analitzades conjuntament seguint les normes gramaticals.

ex: 秋后的蚂蚱, 蹦不了几天了 *Qiū hòu de màzha, bèng bù liǎo jǐ tiān le lit.* la llagosta de després de la tardor, no saltarà gaires dies. **Significat:** indica que una persona està a punt de morir-se.

Els *yànyǔ* (谚语) són enunciats independents breus, de tradició oral i d'origen popular amb una finalitat didàctica. Són fàcils d'entendre i memoritzar i sovint han patit canvis degut a la seva transmissió oral. Poden presentar metàfores i paraules vulgars i solen fer referència a fenòmens de la natura o el comportament humà.

ex: 虚心使人进步, 骄傲使人落后 *Xūxīn shǐ rén jìnbù, jiāo'ào shǐ rén luòhòu.*

Significat: la modèstia fa avançar i l'orgull fa retrocedir.

Segons Wu Fan, els *yanyu* són sinònims del concepte de *súyǔ*. Tot i això, el concepte de *suyu*, apareix definit al diccionari Xinhua, i no presenta un contingut concret sinó que queda definit com a «frases estereotipades i populars amb natura dialectal». (Wu Fan, 2014:25) El concepte de *suyu* podríem atrevir-nos a dir que és més general i fa referència —independentment de la seva forma— a tot el conjunt de fraseologia popular, associada en gran mesura a la vida quotidiana i de tradició oral.

Com els *yanyu*, els *géyán* (格言) també constitueixen enunciats per sí mateixos; de fet, els límits entre *yanyu* i *geyan* són força difosos per la seva finalitat didàctica però es diferencien en que els *geyan* provenen de textos escrits o del llenguatge oral posat en boca d'un personatge vastament conegut i són de caire culte, fins i tot clàssic. Fan referència a temes més profunds, relacionats amb la moralitat i la manera d'entendre el món i la vida.

ex: 欲速则不达 *Yù sù zé bù dá.* **Significat:** la pressa no condueix a l'èxit.

Origen: prové de les *Analectes de Confuci*.

Wu Fan encabeix el concepte *jǐngjù* (锦句) com a sinònim de *geyan*. Segons el diccionari Xinhua, són «frases concises amb sentit profund». (Wu Fan, 2014:25).

En aquest sentit, cal esmentar que amb l'anterior classificació pretenem establir límits entre els diferents conceptes que donen lloc a un tipus de

fraseologia però que la falta d'unificació a l'hora de classificar-los fa que una mateixa expressió pugui estar documentada de manera diferent segons els criteris que es facin servir a l'hora d'analitzar-lo.

ex: 孤掌难鸣 *Gū zhǎng nán míng*. **lit:** és impossible aplaudir només amb una mà. **Significat:** és difícil fer alguna cosa sense ajuda.

Segons la classificació que hem vist, aquesta expressió és un *yanyu* perquè constitueix un enunciat però apareix documentada en diversos diccionaris com a *chengyu* perquè està constituïda per quatre caràcters. També es donen casos de *chengyu* de menys de quatre caràcters que són confosos amb altres tipus de fraseologia.

Un cop traçades les línies divisòries aproximades entre *els chengyu* i els altres tipus de fraseologia xinesa, tenint en compte, com ja hem dit anteriorment, que és un camp on les classificacions a vegades es dilueixen, passarem a aprofundir en les característiques que presenten.

Existeixen dos milions de *chengyu* documentats dels quals només cinc mil són d'ús comú (Weinzhang, 1989:91). Es creu que el seu origen és anterior a la dinastia Song (960-1279 d.C.). Els *chengyu* formats fins aquella època presenten característiques pròpies del llenguatge escrit i, a partir de llavors, del llenguatge oral de l'època; és per això que la majoria de *chengyu* dels quals es coneix l'origen són els anteriors a la dinastia Song, perquè a partir de llavors, es van començar a popularitzar, fet que dificulta o impedeix trobar-ne l'origen real.

Tot i que la majoria de *chengyu* són de quatre caràcters, n'existeix una minoria que en posseeixen més o menys de quatre. En el cas d'estar formats per més de quatre caràcters, n'hi ha molts que amb l'evolució històrica s'han escurçat a quatre caràcters per analogia. La xifra de quatre caràcters no és casual, sinó que respon a una funció estilística i a la vegada de fàcil memoritzar. Confereix ritme poètic al text per la mètrica de les dues meitats en què es poden dividir.

L'ús dels *chengyu*, tot i ser d'origen culte, no ha quedat restringit a una minoria de la població sinó que s'han usat profusament al llarg de la història, tant en el llenguatge quotidià com en el literari atesa la claredat i concisió de les idees que expressen. La seva alta freqüència d'ús en contextos escrits és un

dels fets que ha permès la seva invariabilitat en el temps perquè el llenguatge escrit queda més subjecte a les normes gramaticals i rep menys les influències de les variants dialectals de la llengua.

Un dels trets més característics dels *chengyu* és la condensació del contingut; en només quatre caràcters s'evocuen imatges profundament vívides i amb una forta càrrega cultural i expressiva. Podem distingir dos tipus de càrregues semàntiques en els *chengyu*: el significat literal que resulta de la combinació dels caràcters —sempre molt figuratiu— i el missatge idiomàtic que n'obtenim en situar el *chengyu* en un context i conèixer-ne el referent i l'origen. Segons el grau d'idiomaticitat, podem distingir entre *chengyu* que només permeten una interpretació literal, d'altres que només permeten una interpretació idiomàtica i un tercer grup que permet els dos tipus d'interpretació:

a) Interpretació literal: se'n pot deduir el significat sense conèixer-ne l'origen o referència.

ex: 急中生智 *jí zhōng shēng zhì*. **Significat**: de la urgència neix l'estratègia.

b) Interpretació literal i idiomàtica: presenta una interpretació literal i una altra d'idiomàtica que no es pot arribar a deduir sense conèixer-ne l'origen.

ex: 杀鸡取卵 *shā jī qǔ luǎn*. **lit.** matar la gallina per agafar els ous. **Significat**: sacrificar els interessos futurs per treure un benefici immediat.

c) Interpretació només idiomàtica: incomprendibles si no se'n coneix la procedència.

ex: 叶公好龙 *yè gōng hào lóng* **lit.** el senyor Ye s'estima els dracs. **Significat**: mostrar afecte a algú a qui en realitat tens por.

Els *chengyu* poden estar formats de diverses maneres en funció del seu grau d'idiomaticitat. Poden estar creats de manera descriptiva, poden reflectir una imatge o escena real o poden estar creats per mitjà de recursos literaris o expressius: metàfora, sinècdoque, hipèrbole, grafisme o associació semàntica.

L'estudi pragmàtic dels *chengyu* adquireix una gran complexitat ateses les diverses connotacions des de les quals es poden analitzar; tots els *chengyu* tenen, com ja hem vist, una càrrega o connotació estilística. Pel seu origen culte, el seu ús es considera directament proporcional al nivell cultural de la

persona que els fa servir, l'ús del *chengyu* per si mateix té la voluntat d'elevat el registre del discurs i fer-lo més poètic. A més a més, tots independentment del seu missatge, tenen una connotació històrica i cultural que els dona reputació i crèdit. A més a més, presenten un tercer pla que és la finalitat del seu missatge en sí, la connotació expressiva. Els *chengyu* poden tenir una finalitat apreciativa, humorística, despectiva, ofensiva o eufemística.

Una primera classificació de *chengyu* es pot establir segons l'estructura gramatical i les relacions sintàctiques internes dels caràcters que els formen, Sun Weizhan estableix les vuit categories següents. És veritat que podem trobar *chengyu* que no segueixin les normes ni del xinès clàssic ni del contemporani, però la majoria es poden encabir en aquestes categories:

1. Subjecte + predicat

ex: 名副其实 *míng fù qí shí* [nom + correspondre + realitat]: (N-V-pronom-N) **lit.** el nom es correspon amb la realitat. **Significat:** fer honor a la seva fama.

1.1. Subjecte + predicat combinats (subjecte - predicat + subjecte - predicat)

ex: 水落石出 *shuǐ luò shí chū* [aigua + caure + pedra + emergir]: (N-V-N-V) **lit.** quan l'aigua baixa, es veuen les pedres. **Significat:** la veritat sempre surt a la llum.

2. Verb/sintagma verbal + objecte

ex: 好为人师 *hào wéi rén shī* [agradar + fer + gent + professor]: (V auxiliar-V central-N-N) **lit.** agradar a algú fer de professor dels altres. **Significat:** ser paternalista.

2.1. Verb/sintagma verbal + objecte combinats (V/SV-O + V/SV- O)

ex: 养精蓄锐 *yǎngjīng xùruì* [conservar + força + acumular + energia]: (V-N-V-N) **lit.** conservar la força i acumular energia. **Significat:** preservar i nodrir l'esperit.

3. Verb/sintagma verbal + complement

ex: 泛滥成灾 *fàn làn chéng zāi* [desbordar + fins a + catàstrofe]: (V-prep-N) **lit.** les inundacions causen desastres. **Significat:** estar saturat per la feina.

3.1. Verb/sintagma verbal + complement combinats

(verb/sintagma verbal - complement + verb/sintagma verbal - complement)

ex: 起早摸黑 *qǐ zǎo mō hēi* [aixecar + d'hora + tocar + fosc]: (V-adv-V-adj) **lit.** aixecar-se d'hora i anar a dormir tard. **Significat:** ser molt treballador.

4. Elements combinats:

4.1. Dues paraules bisil·làbiques

ex: 聪明伶俐 *cōngmínglínglì* [intel·ligent + espavilat]: (adj-adj) **lit.** llest i espavilat

Significat: ésser llest i espavilat.

4.2. Quatre paraules monosil·làbiques

ex: 悲欢离合 *bēi huān lí hé* [tristor + alegria + separació + reunió]: (N-N- N-N) **lit.** tristesa i alegria, separació i unió **Significat:** els daltabaixos de la vida.

5. Modificador + nucli

ex: 幡然悔悟 *fānrán huǐwù* [ràpidament + completament + penedir-se]: (adv-adv-V) **lit.** penedir-se completament i ràpid. **Significat:** adonar-se d'un error.

5.1. Modificador + nucli combinats (Mod - nucli + Mod - nucli)

ex: 日积月累 *rìjī yuèlěi* [dia + acumular + mes + amuntegar]: (adv-V-adv-V) **lit.** acumular en un dia i amuntegar en un mes. **Significat:** acumular durant un llarg període de temps.

6. Atribut + nucli

ex: 识途老马 *shí tú lǎomǎ* [conèixer + camí + vell + cavall]: (V-N-adj-N) **lit.** el cavall vell coneix el camí cap a casa. **Significat:** quan apareixen dificultats, cal confiar en qui té més experiència.

6.1. Atribut + nucli combinats (atribut - nucli + atribut - nucli)

ex: 和风细雨 *héfēng xìyǔ* [suau + vent + fi + pluja]: (adv-N-adj-N) **lit.** brisa suau i pluja feble. **Significat:** fer les coses de manera suau i afable.

7. Verbs coordinats

ex: 突飞猛进 *tūfēi měngjìn* [sobtadament + volar + bruscament + avançar]: (adv-V-adv-V) **lit.** anar a batzegades. **Significat:** avançar a passes de gegant.

8. Verb1 + substantiu (objecte → subjecte) + verb 2: El substantiu és alhora objecte del verb₁ i subjecte del verb₂

ex: 调虎离山 *diào hǔ lí shān* [traslladar + tigre + deixar + muntanya]: (V₁-N-V₂N) **lit.** moure el tigre de la muntanya. **Significat:** lliurar-se d'un problema o un enemic.

Com ja hem dit, els *chengyu* no constitueixen un enunciat per si mateixos, sinó que constitueixen un sintagma i desenvolupen una funció en la oració. Així, també podem fer-ne una segona classificació segons la funció que ocupen. Es consideren:

A. Chengyu nominals: desenvolupen la funció d'un nom o un sintagma nominal en l'oració.

ex: 但犹不满意，得陇望蜀。 *Dān yóu mǎnyì, dé lǒng wàng shǔ. lit.* conquerir Gansu i desitjar Sichuan. **Significat:** desig insaciable.

B. Chengyu verbals: desenvolupen la funció d'un verb o un sintagma verbal.

ex: 读这份材料要细爵慢咽，不能囫囵吞枣。 *Dú zhè fèn cáiliào yào xì jué màn yàn, bùnéng húlúntūnzǎo. lit.* empassar d'una glopada. **Significat:** fer una cosa ràpid i sense deteniment, de qualsevol manera.

C. Chengyu adjectivals: desenvolupen la funció d'un adjectiu.

ex: 他从一名衣冠楚楚的乘客身上偷得一包香烟。 *Tā cóng yī míng yīguāng chǔchǔ de chéngkè shàng tōu de yī bāo xiāngyān. lit.* roba i barret molt arreglats. **Significat:** elegant.

D. Chengyu adverbials: desenvolupen la funció d'un adverb. ex: 专业户像雨后春笋一样蓬勃发展起来。 *Zhuānyèhù xiàng yǔhòuchūnsū yīyàng péngbó fāzhǎn qǐlái. lit.* creixen com el bambú després de la pluja. **Significat:** de manera ràpid i multitudinària.

Un cop analitzades les parts de la fraseologia xinesa, diferenciats els conceptes que la conformen i definit el nostre objecte d'estudi, hem observat un comportament que es repeteix i que ens resulta familiar quan hem de traduir un *chengyu*. Hem observat que habitualment els *chengyu* es troben realitzant una funció específica dins d'una oració amb altres elements. Paral·lelament, l'alta expressivitat que canalitzen fa que, quan l'intentem traduir, ens veiem empesos a escollir un element en la nostra llengua que, per la seva càrrega expressiva, causi el mateix efecte en el lector. Per tant, ens trobem escollint una locució en la llengua llatina com l'opció més encertada en la majoria dels casos. La hipòtesi que se'ns planteja de retruc és l'existència d'una relació directa entre el concepte de *chengyu* xinès, i el nostre concepte de locució en català. Mitjançant la cerca de diferents *chengyu* trobats en diferents contextos i traduint-los al català posteriorment, recollirem un total de divuit fitxes terminològiques amb les quals veurem si podem confirmar que la nostra hipòtesi inicial es compleix en un número suficient de casos com per poder establir una norma general.

Procés d'elaboració del recull de *chengyu*

Metodologia

En aquest apartat explicarem el procés que hem seguit al llarg d'aquest curs per arribar a compilar el recull de *chengyu* que presentem a la segona part d'aquest treball Recull de *chengyu*: fitxes terminològiques (part II).

El recull dels 18

En primer lloc, havíem d'establir un mètode funcional i alhora empíric per reunir un llistat de *chengyu* que fos contemporani quant a l'ús que se'n fa en el context bibliogràfic xinès, i al mateix temps, que servís de referent per al traductor en llengua catalana per entendre el funcionament d'aquest aspecte de la fraseologia xinesa. En aquest sentit, vam iniciar una pluja d'idees per trobar l'opció més factible per recollir el llistat. Cada idea seria estudiada en profunditat, analitzant-ne els pros i els contres, i refutada finalment si no complia amb les nostres expectatives. D'aquesta manera, vam considerar 5 opcions:

1. Elaboració d'enquestes a estudiants universitaris xinesos per obtenir el recull dels 18 *chengyu* més emprats amb preguntes obertes.
2. Elaboració d'un recull temàtic de *chengyu*, format per 5 temes principals relacionats amb la tradició xinesa, amb un total de 18 *chengyu*.
3. Cerca d'un recull que respongui a la falta d'equivalències de la fraseologia catalana en xinès. Partir d'un recull de les unitats fraseològiques catalanes més utilitzades i buscar la corresponent unitat fraseològica en xinès.
4. Recerca dels *chengyu* més emprats en recursos contemporanis de diferents tipologies textuais i intenció en diversos formats de bibliografia xinesa (diaris en paper i en línia, *blogs*, articles d'opinió, llibres literaris, llibres educatius, revistes especialitzades, etc.). Posteriorment, elaboració d'un recull dels 18 *chengyu* més freqüents.
5. Elaboració d'un recull de 18 *chengyu* en base a diferents fonts empíriques (diccionaris bilingües, bases de dades, corpus, col·leccions,

estudis publicats, llibres de text) que ja hagin dut a terme una recerca exhaustiva dins de la bibliografia xinesa contemporània. Posteriorment, realitzar una cerca dels 18 *chengyu* seleccionats en recursos de diferents tipologies textuais i intenció en diversos formats en xinès. Després, fer una comparació dels *chengyu* seleccionats amb textos paral·lels en la llengua catalana per trobar l'equivalència real i l'ús que en fem d'aquestes expressions en català i poder establir unes estratègies de traducció.

Paral·lelament, com hem esmentat anteriorment, aquestes són les causes que ens van portar a la refutació de les idees prèviament llistades, corresponentment:

- A. Proposta 1: Refutació per falta d'un criteri empíric, font poc fiable. Manca de temps.
- B. Proposta 2: Refutació per manca de contemporaneïtat. Resultat irreal, poca utilitat per al traductor.
- C. Proposta 3: Direcció cap a un públic xinès. Enfocament equivocat segons les intencions prèviament explicades a l'apartat 1. *Justificació del treball* d'aquest treball.
- D. Proposta 4: Manca de temps i de recursos humans. Dificultat elevada pel nostre coneixement en la llengua.

En contrapartida, vam concloure que la proposta número 5 encaixava si més no per començar a treballar en aquest projecte. Després de definir i concretar en més detall les premisses d'aquest mètode, vam començar el procés de recopilació dels *chengyu*.

En primer lloc, vam fer una cerca de totes aquelles fonts, escrites i orals, que documentaven qualsevol tipus de fraseologia xinesa, traduïdes o no, en qualsevol altra llengua, que haguessin seguit un mètode científic per a la seva recopilació. Vegeu l'exemple en la Taula 1 de la metodologia emprada en l'elaboració del diccionari 500 Common Chinese Idioms: An annotated frequency dictionary, (Liwei, Jiao; Kubler Cornelius, C.; Weibo, Zhang; 2011) un dels llibres que ens ha servit de referència per a l'elaboració del nostre mètode i també per a la realització del llistat final.

Obra de referència	Diari <i>People's Daily</i> (1996-2000)	Corpus personal del professor Zhang	<i>Balanced Corpus</i> de la Acadèmia Sinica, Taiwan	<i>Spoken Beijing Dialect Corpus</i>	2009 Elementary/Secondary school Language textbooks (24 vol.)	<i>Peking University Center for Chinese Linguistics corpus</i>
Núm. De caràcters estudiats	45 M	9.5 M	8 M	1 M	1~2 M	307 M
Procedència dels idioms	Articles de diari	Llibres literaris	Textos especialitzats	Parla	Llibres de text	-
Metodologia	Cerca exhaustiva d'UF en xinès en diaris entre 1996 i 2000. Extracció d'un llistat de 800 <i>idioms</i> repetits amb freqüència.	Cerca exhaustiva d'UF en xinès en llibres de la literatura xinesa. Extracció d'un llistat de 800 <i>idioms</i> repetits amb freqüència.	Cerca exhaustiva d'UF en xinès en textos especialitzats. Extracció d'un llistat de 10 <i>idioms</i> repetits amb freqüència.			Va servir de model per l'ordre de les entrades, no pels <i>idioms</i>
Total	305 <i>idioms</i> en comú		75 <i>idioms</i> en comú (freqüència relativa)			

Taula 1 - 500 Common Chinese Idioms

En aquest punt, vam adonar-nos de l'escassetat d'estudis en la matèria i de la inexistència d'aquests en la nostra llengua materna. Paral·lelament, vam comprendre que la fina línia entre el concepte de *chengyu* i la resta de la fraseologia xinesa sovint es desdibuixa, fins i tot, en llibres de referència en sinologia, i que tot sovint es posa tot dins del mateix sac del *proverb* o *idiom* anglès.

Havent recopilat una llista bibliogràfica de fonts fiables escrites i orals, vam haver d'acotar el nostre marc de referència a 6 bases de dades, la procedència de les quals, ens vam assegurar, fos variada i en diferents formats. Seguint l'exemple de la taula anterior, vegeu la Taula 2, que és la que definitivament hem fet servir per l'elaboració.

Obra de ref.	<i>Chinese idioms and their stories</i>	<i>Chinese Proverbs: the wisdom of chengyu</i>	<i>Cherished Chinese proverbs</i>	<i>500 common Chinese Idioms</i>	Col·lecció del professor Duli	Recopilació de l'assignatura Cultura de la Xina
Tema	Llibre que explica l'origen dels 100 <i>chengyu</i> més emprats en la societat actual, en llengua anglesa. (Ciyun, Z; 2015).	Llibre que explica la història de 100 <i>chengyu</i> , extrets de diferents fonts (ex. grans filòsofs de la història de la Xina, o llibres d'història de la Xina), en llengua anglesa. Amber Books. (2012)	Llibre bilingüe anglès-xinès amb la història de 35 <i>chengyu</i> , extrets de la tradició oral xinesa. Llibre de reforç per estudiants de xinès com a llengua estrangera. Wang, H., & Risley, D. (2014)	Diccionari de fraseologia xinesa, amb 500 entrades ordenades de més a menys freqüència d'ús, 50 de les quals fan referència a la història i deriven de faules o contes.	Col·lecció particular del doctor i escriptor Duli de la Universitat d'Estudis Internacionals de Zhejiang dels <i>chengyu</i> més emprats en l'actualitat.	Llistat dels <i>chengyu</i> que hem anat recopilant en les assignatures de llengua i cultura xinesa, extrets dels llibres de text, i de les explicacions orals dels professors i alumnes xinesos. ¹¹
Tipus de font	Llibre/col·lecció	Llibre/col·lecció	Llibre/col·lecció	Diccionari	Oral	Oral. Llibres de text.
Núm. De caràcters	400	100	120	2000	200	80

¹¹ Zhejiang University (Hangzhou, China). Professors 郭克勤, 张晶, 应玮. Zhejiang International Studies University (Hangzhou, China). Professors 严伟剑, 洪迎, 米南, 徐姗禾

estudiats						
Dels quals, Núm. de <i>chengyu</i> utilitzats	100	6	30	50	50	6

Taula 2

Un cop compilada la llista completa, havíem d'establir un criteri de selecció per obtenir finalment un llistat dels 18 *chengyu* que formarien part del nostre treball. En primer lloc, vam descartar totes aquelles formes de fraseologia que no s'adaptaven estrictament a la definició de *chengyu* proposada a l'apartat 4.2 *Fraseologia xinesa* d'aquest treball. A continuació, vam introduir en un document d'Excel els 242 *chengyu* totals seleccionats, dividits en 6 columnes, depenent de l'obra de referència d'on provenien, i vam dur a terme una anàlisi per saber en quantes columnes apareixia un mateix *chengyu*. Així doncs, el nombre de repeticions o l'índex de freqüència que un *chengyu* podia obtenir anava de 6 en cas que es trobés en les sis columnes (alt índex de freqüència), fins a 1, en cas que es trobés només en una columna, és a dir, que no estigués repetit (baix índex de freqüència). En la Taula 3 s'indica el nombre de *chengyu* de cada columna que ha estat repetit un nombre de 2 o més vegades en les altres columnes, corresponent a les dades de la taula anterior. En la Taula 4 indiquem l'índex de freqüència de l'1 al 6 i el nombre de *chengyu* per nivell de menys a més freqüents. El resultat que obtenim, exposat a la Taula 4, són 18 *chengyu* amb un índex de freqüència mitjà-elevat (amb 3 i 4 coincidències), els quals formaran part del nostre recull:

Nombre de coincidències	31	3	19	39	16	4
-------------------------	-----------	----------	-----------	-----------	-----------	----------

Taula 3

Índex de freqüència	1	2	3	4	5	6
Nombre de <i>chengyu</i>	120	94	15	3	0	0

Taula 4

Estudi del *chengyu* sense context

En aquesta etapa del projecte, ens vam centrar en l'anàlisi de cada *chengyu*

de forma individual i aïllada, sense tenir en compte el context, obtenint-ne un informe exhaustiu amb totes les dades que podien ser d'utilitat per elaborar una fitxa terminològica, i que, de forma complementària, ens ajudaria a crear els nostre propi model de fitxa terminològica.

Així doncs, vam analitzar-ne la gramàtica interna, i la relació i jerarquització dels seus elements interns. Vam fer una recerca d'altres nomenclatures o variacions que un mateix *chengyu* pogués tenir, i dels sinònims i antònims. Vam buscar la definició general que se'n feia en diccionaris monolingües i la definició en diccionaris bilingües, i ens vam documentar sobre la història i origen de cada *chengyu*, l'ús que se'n feia en l'actualitat i la connotació que se'n derivava del seu ús.

Tota aquest informació ens va servir per tenir un idea de com havíem d'elaborar la fitxa terminològica, quins camps eren essencials i quina informació era supèrflua per a l'elaboració del recull. En aquest punt, ja teníem una idea clara del nostre model de fitxa terminològica, així doncs, vam poder elaborar la llegenda definitiva que seguiríem al llarg del treball.

Estudi del *chengyu* en context

En darrer lloc, vam localitzar cada *chengyu* estudiat en diferents contextos reals escrits. Per a la cerca d'aquests contextos, vam fer ús de grans motors de cerca en línia com Baidu o Google, bases de dades de diaris en diferents seccions (nacional, internacional, esports, economia, tecnologia, societat), blocs en línia (culinaris, crítiques de pel·lícules, fòrums de videojocs), portals web de compra/venta, renta i venda d'habitatges, revistes especialitzades en diferents àmbits (economia, tecnologia, informàtica), revistes no especialitzades (viatges, decoració, societat), i llibres de temàtica i intenció molt variades (novel·les, llibres d'autoajuda, llibres especialitzats, tesis doctorals publicades), tots ells recollits en la bibliografia d'aquest treball. Dels contextos trobats, en vam escollir dos per a cada un que fossin, en la mesura que fos possible, oposats en termes de tipus de font, grau d'especialització del llenguatge i intenció.

Un cop escollit els dos contextos i fet l'anàlisi corresponent del *chengyu* dins d'aquest (anàlisi sintàctic de l'oració i proposta de traducció per al fragment), vam buscar el text paral·lel en català corresponent, fent ús de la mateixa metodologia descrita per la cerca del context xinès.

Finalment, vam fer un contrast dels mots empleats en els contextos catalans, depenent de la situació, registre i intenció del text, i ho vam contrastar amb la traducció proposada, realitzant els pertinents canvis per tal que la traducció funcionés en el context seleccionat. Va ser durant la realització d'aquesta última part de la metodologia, i finalment, quan vam posar els dos contextos diferents en perspectiva, que vam extreure'n les estratègies de traducció.

Dificultats

A continuació, expliquem les diverses dificultats a què ens hem hagut d'enfrontar per fer aquest treball:

La primera dificultat que se'ns planteja en intentar establir els paràmetres d'aquest treball ve donada per l'extensió; en tractar-se d'un TFG, aquest ha d'anar orientat cap al punt de vista de la traducció i no tant a fer una compilació exhaustiva de *chengyu* —idea que s'acostava més al que havíem pensat en un principi, per tant, partim d'una extensió ben limitada. Per això, vam decidir realitzar un recull més reduït en format de fitxes terminològiques, que al mateix temps ens permetia ser més flexibles que realitzar un seguit d'entrades de diccionari. En aquest cas, podem afegir-hi tota la informació que creiem pertinent i a més a més, ens permet la inserció de contextos reals i la possibilitat de comparar-los amb altres traduccions i textos paral·lels.

En segon lloc, hem trobat diverses dificultats en cercar la informació de la part teòrica del treball. D'una banda, cal especificar que el nostre nivell de xinès no és suficient com per poder consultar fonts primàries especialitzades en aquesta llengua per a aquesta part del treball i hem hagut de documentar i contrastar els tipus de fraseologia xinesa buscant fonts en anglès o castellà. D'altra banda, com que l'elaboració d'aquest treball l'hem fet a la Xina, la bibliografia en paper que hem pogut consultar principalment en català, però també en castellà o en anglès, és molt més limitada del que hauria estat si

haguéssim fet el treball a Barcelona. Tanmateix, trobar-nos a la Xina ens ha facilitat en gran mesura consultar amb fonts de primera mà, és a dir, xinesos experts en l'idioma, els dubtes que ens sorgien o veure més fàcilment com es fan servir aquí els *chengyu* i disposar d'una vasta quantitat de bibliografia per buscar-los en context.

Un altre dels problemes que hem hagut d'afrontar ens l'hem trobat a l'hora de definir cada tipus d'unitat fraseològica existent en la llengua xinesa; tasca que creiem que era imprescindible per saber què és un *chengyu* i per tant, quines característiques té. Sense aquesta diferenciació preliminar no podem definir i delimitar el nostre objecte d'estudi. Hem trobat diversos llistats generalment en anglès on es definien només alguns tipus d'unitats fraseològiques però sovint els conceptes se solapaven, no eren prou clars o les explicacions no eren prou extenses com per poder prendre-les com a referència. En general, trobàvem pinzellades sobre alguns tipus de fraseologia xinesa —generalment *chengyu*, *suyu*, *xiehouyu* o *yanyu*— però no quedaven totes clarament definides. A més a més, hem observat que generalment la paraula *chengyu* es tradueix a l'anglès com *idiom*, que podríem traduir per «unitat fraseològica». Així doncs, es tracta com ja hem dit prèviament, d'un conjunt de paraules el significat del qual no es pot deduir del significat individual de les paraules que el formen, en canvi, ja hem vist que el significat d'un *chengyu* és molt més específic. La seva definició, no només és poc precisa en fonts que no siguin en xinès sinó que per a la gran majoria de xinesos, un *chengyu* és qualsevol tipus d'unitat fraseològica de quatre caràcters; i altra vegada, podem trobar unitats fraseològiques que presenten aquestes característiques però que no són el que hem definit com a *chengyu*.

Aquesta dificultat no es limita tan sols a la fraseologia xinesa sinó que en general, la fraseologia com a disciplina és un camp d'estudi relativament nou en el qual també hem trobat contradiccions en català. El nostre treball s'emmarca dins de la encara incipient fraseologia comparada, però els estudis de fraseologia comparada xinès-català són molt escassos, si no inexistents, fet que comporta una manca de referents però suposa un motiu de pes per justificar l'existència d'aquest treball.

Tornant al nostre recull en sí mateix, ens ha costat establir el criteri segons el qual triar i ordenar les expressions d'aquesta compilació. La nostra idea principal era fer un recull que reflectís l'ús real dels parlants però és difícil per diversos motius: primer de tot, perquè fruit del seu origen culte, els *chengyu*, tot i que el seu ús és força comú, no ho és tant com altres tipus de fraseologia i potser, el seu ús queda una mica més restringit a l'àmbit escrit de la llengua. En un principi, vam trobar que seria molt interessant fer enquestes als parlants per saber quins són els *chengyu* que tenen un ús més estès però altra vegada per límits d'extensió i temps, vam haver de triar un criteri més simple. Ja hem explicat prèviament el criteri que hem seguit per fer la tria però, repetim, que la confusió conceptual l'ha dificultat; no qualsevol llistat de *chengyu* conté allò que nosaltres entenem com a tal.

Finalment, una altra dificultat ha estat la d'adaptar les fitxes terminològiques a la informació que havien de contenir d'acord amb el contingut i la finalitat que perseguim en aquest treball: establir estratègies de traducció en català vàlides per als *chengyu*. Les fitxes terminològiques, tal com el seu nom indica, estan orientades a l'estudi de la terminologia i no tant de la fraseologia, com és el cas. Aquest format permet establir relacions molt clares entre termes concrets i la seva denominació específica en cada llengua. Tot i així, veiem que en tractar-se de fraseologia, el terme no fa referència a un concepte tan concret perquè la fraseologia no és un llenguatge especialitzat sinó que té un caire tradicional i popular i, normalment, no té una traducció establerta sinó que dependrà de les característiques del text, el grau d'especialització del públic d'arribada... per tant, està subjecta a moltes més variables. Contràriament, la traducció de termes especialitzats serà molt més rígida. És per això que l'orientació de les fitxes terminològiques que hem trobat quan volíem fixar-nos en models ja existents, era molt diferent de la que calia per al nostre treball. Hem intentat crear un model propi d'acord amb les nostres necessitats per tal d'aprofundir tant en el *chengyu* com en la manera de traduir-lo i no tant en les relacions conceptuals perquè no tindria sentit buscar, per exemple, hipònims i hiperònims d'una unitat fraseològica.

Totes aquestes dificultats, causades per diversos motius, són alhora els factors que han determinat moltes de les característiques del treball.

Estratègies de traducció

Per parlar d'estratègies de traducció, primer hem d'identificar els problemes de traducció. Entendrem els problemes de traducció com el procés en què el traductor ha de crear en el text de partida una representació del text original per mitjà d'una estratègia perquè desconeix quina ha de ser la representació (Lachat, 2003:119). Per resoldre un problema de traducció s'identifiquen dues fases; la representació, que és la comprensió del text original i la solució, o creació del text d'arribada (Lachat, 2003, 121). Per tant, a l'hora de traduir unitats fraseològiques caldrà, en primer lloc, identificar correctament la unitat fraseològica i comprendre'n el significat i, en segon lloc, prendre les decisions encertades a l'hora de produir el text d'arribada. Les decisions que prendrem per a solucionar els problemes de traducció sempre estaran condicionades pels factors següents: tipus d'encàrrec, client, normes d'estil, format original o format d'entrega, revisió, temps i longitud (Lachat, 2003:128-129).

En parlar de traducció de fraseologia, l'estratègia de traducció que tradicionalment es considera més adequada és buscar una equivalència en la llengua d'arribada per a la unitat fraseològica original. Pot ser que aquesta unitat sigui equivalència total, és a dir, que mantingui les característiques sintàctiques, el referent i el sentit implícit no deduïble de les parts que formen la unitat fraseològica però és força difícil que es compleixin tots aquests requisits, sobretot en el cas de llengües amb estructures sintàctiques i marcs culturals tan diferenciats com és el cas del xinès i el català. Per això, tot i que intentarem mantenir al màxim l'estructura i el sentit de la unitat fraseològica original, en el cas d'haver de prendre decisions per prescindir d'alguna de les seves característiques, hem de decidir quines seran les nostres prioritats com a traductors.

En el cas del xinès, en molts casos, a causa de la llunyania de les dues llengües/cultures, podem trobar unitats fraseològiques equivalents pel que fa al sentit però amb referents diferents.

Si es tractés d'un text especialitzat per a un lector especialitzat en llengua o cultura xinesa, potser hauríem d'optar per una explicació de la unitat

fraseològica que mantingués el referent però en la majoria dels casos, el que preval en el nostre treball és plasmar el sentit de les unitats fraseològiques, és a dir, optem per una traducció funcional de la unitat fraseològica, volem que el text d'origen causi el mateix efecte en el lector d'arribada encara que haguem de canviar el referent. Per aquest motiu, hem considerat que mantenir o no l'estructura formal de la unitat fraseològica en català és un element secundari. Buscarem doncs, un equivalent parcial, que mantingui el sentit. En aquesta recerca, hem observat que es poden donar tres situacions:

Pot ser que en català existeixi una unitat fraseològica parcial equivalent que funcioni en el context i que mantingui la càrrega cultural encara que no mantingui el referent. Aquesta seria la nostra primera opció. Ex: traduïm l'expressió 四面楚歌 per *es troba entre l'espasa i la paret*, que és una unitat fraseològica parcialment equivalent; mantén el sentit però no el referent i funciona en el text d'arribada.

La segona situació seria que no existeixi una unitat fraseològica equivalent; en aquest cas, optaríem per una neutralització de la càrrega fraseològica de la unitat fraseològica original i en traduiríem el sentit. Ex: en l'expressió 自相矛盾 neutralitzem la unitat fraseològica, perdem el referent de "la llança i l'escut" i en traduïm el sentit per *contradicció* o *contradir-se*.

El tercer cas seria que existeixi una equivalència parcial amb una unitat fraseològica en català però que per qüestions d'adequació en el context, no s'escaigui fer-la servir en la traducció. Ex: l'expressió *buscar tres peus al gat* seria un equivalent parcial per a l'expressió 画蛇添足 però no l'hem traduït d'aquesta manera perquè l'expressió queda antiquada en el context.

Ara bé, es pot establir una traducció fixada per a cada *chengyu* independentment del context?

Els *chengyu* es fan servir en tot tipus de context i en formats molt diversos, com ara titulars de notícies (és molt freqüent trobar-los en els titulars degut a que són molt concisos però amb molta càrrega semàntica), contes, còmics, sèries, novel·les, articles de moda, receptes, vídeos, fòrums d'informàtica, extractes econòmics... Apareixen tant en textos amb llenguatge especialitzat

com no especialitzat; diferents intencions: informativa, persuasiva, literària, educativa, etc.

En un primer moment, pensàvem que estarien restringits a un ús formal, que serien de caire literari, educatiu... però veiem que són d'ús molt variat i molt actual i per això depèn totalment del context la traducció al català. Ex: 胸有成竹 el traduïm com *estàs llest* per a un text que parla de la tornada a l'escola i com *està preparada* per un text en què fa referència a l'economia xinesa perquè no seria tan adequat pel que fa al grau de formalitat del registre dir que *l'economia està llesta*.

Fins i tot en textos paral·lels, degut a la flexibilitat gramatical i per tant de funció sintàctica externa dels *chengyu*, segons la categoria que ocupin, s'hauran de traduir de maneres diferents. Ex: hem traduït 卧薪尝胆 com a *perseverant davant de les dificultats* quan fa de complement del nom i com a *d'uns temps difícils* i en tots dos casos, es tracta de textos trobats en notícies en línia.

Contràriament, en el cas de la fraseologia catalana, veiem que moltes frases fetes o refranys estan caient en desús i per això en alguns contextos en què hi hauria una unitat fraseològica amb el mateix significat en català, no optariem per aquesta opció perquè sonaria antiquat i per tant, el text no funcionaria.

En començar a plantejar aquest treball, amb els coneixements previs que havíem obtingut com a estudiants de xinès, pensàvem que els *chengyu* no serien d'ús comú sinó que estarien restringits a una minoria de textos de caràcter més elevat i en canvi, n'hem trobat en textos d'àmbit més juvenil com per exemple comentaris de blocs, videojocs; però ja no s'acostumen a trobar expressions de la fraseologia catalana en les xarxes socials o textos més orientats a un lector/usuari jove.

Aquest és un altre motiu pel qual creiem que la traducció depèn en grandíssima mesura del context. La traducció és molt variant, proposar una única unitat de traducció per a un *chengyu* seria, des del nostre punt de vista, un error.

La nostra primera idea era fer un diccionari, basant-nos en els diccionaris que havíem fet servir fins al moment, com ara *PLECO* o *yellowbridge*, en els

quals veiem que gairebé mai hi figura una sola proposta de traducció. De fet, l'estructura que apareix en tots els diccionaris, és primer una traducció més propera al xinès, explicant el referent (la història que conté l'expressió) i després una traducció del sentit. Ex: per al *chengyu* 画龙点睛, el diccionari *PLECO* proposa les definicions següents: 1. *to paint a dragon and dot in the eyes (idiom); fig. to add the vital finishing touch* 2. *the crucial point that brings the subject to life* 3. *A few words to clinch the point*. Les dues primeres accepcions estan més lligades al referent i la tercera fa referència al sentit.

Aquest aspecte és un dels que ens han fet adonar-nos que la millor eina per a un traductor a l'hora d'haver de traduir un *chengyu*, més que establir unes normes sistemàtiques de com traduir-lo, és conèixer-ne la història. Si bé és veritat que si se'n coneixen alguns caràcters, se'n pot arribar a intuir el significat, el *chengyu* és molt concís i alhora està ple de matisos semàntics que, en aquest cas, no es perceben.

Quan ja havíem fet la part teòrica del treball, amb els coneixements que vam adquirir sobre les respectives fraseologies, vam veure que totes dues estaven dividides i vam plantejar-nos com a hipòtesi del treball si un dels subgrups es correspondria amb un dels subgrups de l'altra llengua. Concretament, ens plantejàvem a l'apartat Unitats Fraseològiques d'aquest treball si els *chengyu* serien equivalents a les locucions catalanes. Refutem aquesta hipòtesi perquè els podem traduir de moltes altres maneres segons el cas i el context. De fet, tan sols en dos casos hem fet ús d'una locució.

Creiem que una de les aportacions d'aquest treball, és haver recollit una petita mostra de *chengyu* que s'ajusta molt estrictament a les seves característiques formals perquè, com ja hem dit, dins d'aquesta paraula, s'hi acostumen a encabir altres tipus de fraseologia (també a la Xina); els parlants comuns, de la mateixa manera que els catalanoparlants, en general, no acostumem a conèixer els trets o delimitacions teòriques de la fraseologia. La fraseologia és una nova branca d'estudi de la semàntica i tant en català com en xinès, els estudis encara són escassos, a més a més, en gran part dels casos, la fraseologia es transmet oralment al llarg de les generacions i aquest tret en dificulta l'estudi. Els *chengyu* que apareixen en aquest recull, tal com dèiem en

la part d'introducció a la fraseologia xinesa, són invariables, són d'origen històric o literari, són expressions descriptives i fan una funció sintàctica dins l'oració.

En acabar aquest treball, se'ns plantegen preguntes obertes dels aspectes del *chengyu* que no hem pogut analitzar, entre d'altres coses, per l'extensió del treball. Una d'elles és que tot i que hem pogut recollir alguns *chengyu* en textos orals com ara sèries o vídeos, no sabem com en són de comuns al llenguatge oral. N'hi podria haver de molt comuns però no haver-los recollit per aquest motiu, en establir els paràmetres per a triar la llista que compondria el recull del treball, ens hem basat en fonts escrites.

Els *chengyu*, serien els equivalents en la nostra cultura de les històries bíbliques o mites grecolatins, que són metàfores d'històries que associem a un valor, actitud... sense de vegades conèixer-ne la història. Coneixem només el sentit, la idea associada però no en coneixem el referent en profunditat. És a dir, podem parlar de "Sodoma i Gomorra" com a expressió referent al vici sense conèixer-ne tota la llegenda. De la mateixa manera, no sabem quin és el grau de coneixement que els xinesos tenen de la història dels *chengyu*.

Quan vam plantejar el projecte a la professora Anna Aguilar-Amat, professora de l'assignatura de terminologia del Grau de Traducció i Interpretació, ens va plantejar que, de cara a la terminologia, una manera d'enfocar el treball seria extreure regles mnemotècniques que facilitessin l'aprenentatge dels *chengyu*. Creiem que el que fa que aquests siguin més fàcils de memoritzar que, per exemple, els refranys catalans, és, en primer lloc, que són més curts i concisos, en segon lloc, que són invariables, en canvi, les unitats fraseològiques catalanes presenten moltes variacions (ex: una flor no fa primavera, una flor no fa estiu) i en tercer lloc, que tenen el suport d'una història que pot fer que l'expressió resulti més fàcil de recordar.

Conclusions

Al començament d'aquest treball parlàvem de la gramàtica implícita de la llengua xinesa, i de la importància que hi juga el context a l'hora de traduir. Recalcàvem també quant n'és d'influent, l'anàlisi del significat global de l'oració per a la traducció, tant que en molts casos es deixa de banda la funció sintàctica que fan els mots dins de la frase. Fèiem menció a certes oracions consagrades en el seu ús, que havien esdevingut estandarditzades, i totalment acceptades, interioritzades i reproduïdes en l'actualitat pels parlants de la llengua.

Durant l'estudi més pròpiament teòric de la fraseologia, contrastàvem les hipòtesis inicials de la llengua xinesa amb la nostra llengua mare. Cosem parlava del discurs repetit, d'aquelles expressions que els nadius d'una llengua repeteixen automàticament però que resulten incomprensibles pels no nadius. Aquestes expressions es caracteritzaven per la seva idiomacitat; un tret que inclou una senya d'identitat cultural, i que suposa un repte per al traductor degut a la seva resistència a la traducció. A més a més, observàvem que tenien una intenció expressiva, en tant que el lector les emprava davant d'altres opcions possibles; per tant, optava per embellir l'acte de parla.

En aquest punt, malgrat que les estructures sintàctiques difereixen, vam veure similituds en l'ús que es feia dels *chengyu* i l'ús que es fa en català de les unitats fraseològiques, i més concretament, de les locucions, i ens vam plantejar si podria haver-hi una equivalència a l'hora de traduir.

Ara però, durant el procés de realització de la segona part d'aquest projecte (Recull de *chengyu*: fitxes terminològiques) vam tenir l'oportunitat de veure el comportament real d'aquestes expressions en un context. A l'hora d'establir unes estratègies de traducció, no va ser tan difícil identificar concretament els *chengyu* i comprendre'n el significat, com trobar-ne una opció encertada i única, vàlida per a tots els factors que intervenen en la presa de decisions per a la traducció. La veritat és que establir una equivalència absoluta al català per a les unitats fraseològiques xineses és una solució molt arriscada.

Per tant, concloem que el context és un factor determinant a l'hora de traduir

un *chengyu*. El traductor s'allunyarà de formes en desús en el català actual, descartant així l'equivalència estricta del *chengyu* amb unitats fraseològiques catalanes que ja no es fan servir. En general, el traductor optarà per una traducció funcional, que produeixi el mateix efecte que al lector xinès, prescindint de la càrrega cultural i referent, si és necessari, però mantenint sempre el sentit. La traducció del *chengyu* doncs podrà variar segons el context on sigui trobat.

Nº	Model de fitxa terminològica	Xinès tradicional <i>Pinyin</i>	=Variant paraules; clau
	<p>[Anàlisi sintàctica interna]</p> <p><i>def</i> Definició en xinès Referència del diccionari d'on s'extreu la definició en xinès. <i>ca</i> Traducció pròpia en català de la definició en xinès</p>	SIGNIFICAT + MOT + PER + MOT 'Verbalització del significat mot per mot'	
	<p>Referència de la història relacionada amb el <i>chengyu</i> Explicació o història ∞Idea clau →Intenció</p> <p>~Unitats fraseològiques relacionades + <i>pinyin</i> ≠Unitats fraseològiques antònimes + <i>pinyin</i></p>		
a.	La unitat fraseològica en context en xinès (exemple A i exemple B).		
	<p>[Anàlisi sintàctic de la UF dins de l'oració]</p> <p><i>prop</i> Traducció pròpia del fragment en xinès. =prop Altres propostes de traducció possibles</p> <p>Referència bibliogràfica del context Descripció de la font (llenguatge especialitzat/semiespecialitzat/no especialitzat); intenció de la font.</p>		
a.	La unitat fraseològica en context català (exemple A i exemple B).		
	<p>[Anàlisi sintàctic de la UF dins de l'oració]</p> <p>Referència bibliogràfica del context Descripció de la font (llenguatge especialitzat/semiespecialitzat/no especialitzat); intenció de la font.</p>		
Autor:	Validació de l'expert: Carla Benet Duran	Data:	

Bibliografía

Amber Books. (2012). *Chinese Proverbs: The wisdom of cheng-yu*. New York: Chartwell Books, inc.

Autors, V. (sense data). *I Certamen literari IES Torís*. lulu.com.

Blanco, C. M. (2008). Introducción: colocaciones y algunas cuestiones teórico-prácticas de fraseología. En C. M. Blanco, *Colocaciones y fraseología en los diccionarios* (págs. 7-32). Santiago de Compostela: Peter Lang.

Carballo, M. A. (2009). Especialización semántica en las combinaciones léxicas. En M. C. Taboada, J. R. Toro, J. S. Marrero, & H. L. Morales, *Estudios de lengua española: descripción, variación y uso: homenaje a Humberto López Morales* (págs. 179-236). Iberoamericana Ed.

Charter, L. Y. (2016). *El Terrat sobre el Mercat*. Recollit de <http://www.elterratsobreelmercat.com/#!contact/c1lmq>

Chinese-Tools.com. (2005-2016). *Chinese-Tools.com*. Recollit de <http://www.chinese-tools.com/>

Ciyun, Z. (2015). *Chinese Idioms and their stories*. Shanghai Translation Publishing House.

Conca, M. (1990). *Paremiologia*. València: Universitat de València.

Davis, E. L. (Ed.). (2005). *Encyclopedia of Contemporary Chinese Culture*. Recollit

de https://books.google.com/books?id=2rLBvrlKI7QC&pg=PA941&dq=xinhua+dictionary&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwjQ7M7k3a_JAhVU-GMKHXW-C48Q6AEIFzAB#v=onepage&q=xinhua%20dictionary&f=false

eChineseLearning.com. (sense data). *eChineseLearning*. Recollit de <http://sina.echineselearning.com/>

Fan, W. (2014). *La fraseología en chino y en español: caracterización y clasificación de las unidades fraseológicas y simbología de los zoónimos. Un estudio contrastivo*. Madrid: Universidad Autónoma de

Madrid. Facultad de filosofía y letras. Departamento de filología española.
Consultat el 12 / 5 / 2016, a
file:///C:/Users/LG/Documents/Traducci%C3%B3/TFG1/fraseolog%C3%
ADachina.pdf

Figuera, P. A. (1840). *Diccionari mallorquí-castellà y el primer que se ha donad a llum*. Barcelona: Esteva Trias.

Gisbert, M. V. (2013). *Fraseología, gramática, lexicografía*. Universitas Studiorum.

Google. (sense data). *Google Translate*. Recollit de
<http://translate.google.cn/>

Gregori, J. G. (sense data). *El Refranyer*. Recollit de
<http://elrefranyer.com/>

Herzberg, Q. X., & Herzberg, L. (2012). *Chinese proverbs and popular sayings: with observations on culture and language*. Berkeley: Stone Bridge Press.

Humboldt, W. V. (1989). Cap. II Carta a Abel Remusat sobre las formas gramaticales. En U. C. A. Manteca Alonso-Cortés, *Lecturas de lingüística* (págs. 77-104). Madrid: Angel Alonso Cortés.

Institut d'Estudis Catalans. (sense data). *Diccionari de la Llengua Catalana*. Recollit de <http://dlc.iec.cat/>

Jiao, L., & Stone, B. M. (2014). *500 Common Chinese Proverbs and Colloquial expressions: An annotated frequency dictionary*. New York: Routledge.

Jiao, L., Kubler, C. C., & Zhang, W. (2011). *500 Common Chinese Idioms: An annotated Frequency Dictionary*. New York: Routledge.

Kellog, M. (1999). *Word Reference*. Recollit de
<http://www.wordreference.com/>

Ku, M. (2006). *La traducción de los elementos lingüísticos culturales (chino-español). Estudio de 紅樓夢 [Sueño en las estancias rojas]*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Facultat de Traducció i Interpretació. Consultat el 12 / 5 / 2016, a
file:///C:/Users/LG/Documents/Traducci%C3%B3/TFG1/amparohurtado.p

df

Larousse Editorial S.L. (sense data). *diccionaris.cat*. Recollit de <http://diccionaris.cat/>

Lau, J. (2003-2016). *Yellow Bridge*. Recollit de <http://www.yellowbridge.com/>

Lau, T., & Lau, K. (2009). *Best-loved Chinese Proverbs*. New York: HarpenCollins.

Leal, C. L. (2003). Estrategias y problemas de traducción. Granada: Universidad de Granada. Recollit de <file:///C:/Users/LG/Downloads/Lachat.pdf>

López, E. S. (2013). *Estudi de la llengua d'Ausiàs March a través de les col·locacions: Una aproximació semàntica*. Walter de Gruyter.

Mitre, E. (2011-2016). Hangping Chinese Pro.

Muntaner, J. M. (1997). *Estudis de llengua i literatura en honor a Joan Veny* (Vol. I). Barcelona: L'Abadia de Montserrat.

NAVER Corp. (sense data). *LINE Dictionary*. Recollit de <http://ce.linedict.com/>

Pastor, G. C. (1996). *Manual de fraseología española*. Michigan: Gredos.

Pastor, G. C. (2001). La creatividad fraseológica: efectos semántico-pragmáticos y estrategias de traducción. *Paremia*. Recollit de <file:///C:/Users/LG/Downloads/P10-8%20%281%29.pdf>

Pleco Software Incorporated (2001-2016) *Pleco* (Versió 3.2.25) [Aplicació Mòbil] Descarregat de: pleco.com/Android

Real Academia Española. (2009). *Nueva Gramática de la Lengua Española*. Madrid: RAE.

Riudor, V. P. (sense data). *REFRANYER CATALÀ-CASTELLÀ*. Recollit de <http://refranyer.dites.cat/>

Salvador, V. (Juny / 1995). De la fraseologia a la lingüística aplicada. *Caplletra*, 18(Fraseologia), p. 11-30.

Salvador, V. (2000). *El discurs prefabricat*. Universitat Jaume I.

Steyer, K. (2000). *Usuelle Wortverbindungen des Deutschen*.

Linguistisches Konzept und lexikographische Möglichkeiten. Deutsche Sprache, 28.

Thomson, W. (2013). *Una guia per al jove economista*. PUBLICACIONS UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI.

Toro, L. L. (2012). *Manual práctico de usos de Fraseología española actual*. Colección Cervantes: Serie español práctico. Madrid: Verbum Editorial.

UPF Sostenible. (sense data). *UPF Sostenible*. Recollit de Climatització: <https://www.upf.edu/upfsostenible/climatitzacio/>

Wang, H., & Risley, D. (2014). *Cherished Chinese Proverbs: a bilingual retelling of ancient tales*. New York: Wang Book US.

Wikimedia Foundation, Inc. (2001-2016). *Viquipèdia*. Recollit de <https://ca.wikipedia.org/>

Xiaodong, J., & Dongmei, W. (2013). *Cuentos del Texto de mil carecteres*. Beijing: Sinolingua.

任翔. (2002). *夕峰古刹: 20 世纪中国侦探小说精选: 1980-2000*. 中国文联出版社.

在线成语字典 . (sense data). *在线成语字典* . Recollit de <http://cy.xxkt.cn/>

夏皮罗. (2009). *公司绝不会告诉你的 50 大秘密*. 辽宁人民出版社.

晨风. (9 / 9 / 2015). *微软客服遭 Win10 用户吐槽: 像是对牛弹琴*. IT 之家.

盖纯, & 张祎. (1997). *《太阳的后裔》柳大尉原本另有人选 大多演员表示无法长期在海外拍摄 宋仲基毛遂自荐*. 人民网.

蒼葵. (2011). 裏. 八仙 07. 銘顯文化事業有限公司.